

Гусяк М. П. – аспірант кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9262-8054>

Статут як джерело міжнародного права: загальнотеоретична характеристика

Метою статті є ґрунтовне загальнотеоретичне вивчення статуту як визначального джерела міжнародного права. Для її досягнення виконано такі завдання: з'ясовано правову сутність статуту як джерела права; висвітлено загальнотеоретичну специфіку статуту як джерела міжнародного права з огляду на міжнародно-правові акти; на підставі сутнісних характеристик статутів визначено їх місце в системі джерел права, системі джерел міжнародного права; виокремлено спільні й відмінні ознаки статутів як джерел національного та міжнародного права. **Методологія.** Використано низку поширених методів, прийомів та підходів у дослідженні статуту як джерела міжнародного права. Ідеться, зокрема, про діалектичний і еносеологічний, історичний та порівняльно-правовий, формально-юридичний і семіотичний методи, а також матеріальний, інституційний та системний підходи. **Наукова новизна** дослідження статуту як джерела міжнародного права вирізняється загальнотеоретичними, галузевими, просторовими й іншими аспектами. Це переважно багатосторонні, організаційні, установчі, програмні, певною мірою модельні правові акти, на відміну від статутів, які є внутрішньодержавними джерелами права. Статуту можуть бути типові й індивідуальні, універсальні та регіональні тощо. Загалом статуту разом з іншими правовими актами належать до міжнародних договорів як одного з основних джерел міжнародного права. На внутрішньодержавному рівні належно ратифіковані статуту є складовою національного законодавства, де також діють статуту підприємств, територіальних громад, релігійних і громадських організацій, правоохоронних органів тощо. **Висновки.** Акцентовано на визначальній правовій сутності статуту як джерела міжнародного права, що водночас є джерелом національного права, яке вирізняється своїми характеристиками залежно від виду правової системи, типу правової сім'ї тощо. Дослідження положень Статуту Міжнародного суду Організації Об'єднаних Націй підтверджує його концептуальне та програмне спрямування (містить перелік джерел міжнародного права), Статуту Організації Об'єднаних Націй – засадниче та рамкове спрямування (на підставі його положень приймають інші міжнародно-правові акти й створюють міжнародні організації тощо), Статуту ЮНЕСКО чи інших спеціалізованих установ Організації Об'єднаних Націй, Римського статуту міжнародного кримінального суду – установче спрямування з метою визначення організаційно-адміністративної структури, функціонально-інституційного підґрунтя створення та функціонування конкретних організацій.

Ключові слова: міжнародне право; джерела права; статут; джерела міжнародного права; правотворчість; модельний статут; теоретичний аналіз.

Вступ

Еволюційний шлях розвитку державно-правових явищ зумовлений низкою факторів і процесів: від глобальних до національних чи локальних, різними сферами життєдіяльності й технічного прогресу, потребами та інтересами людини, спільнот, організацій тощо. Водночас різноманітні найважливіші сфери суспільних відносин урегульовані нормами права. Останні, безперечно, також не вирізняються статичними стабільними характеристиками, що позначається на джерелах права, їх системах національного й міжнародного масштабів.

Видається, що джерела права, поряд з принципами, галузями й інститутами права, формами та органами держави, є загалом усталеними категоріями, не часто піддаються історичним, економічним, суспільно-державним, наднаціональним або глобалізаційним змінам тощо.

Проте вивчення теоретичних засад системи права та джерел права, правотворчої та правозастосовної практики підтверджує потребу у виокремленні як джерела права статутів. Такий

вид джерел наявний в системі джерел права як національного, так і міжнародного.

Доктринальний аналіз вітчизняних та іноземних досліджень вирізняється певними здобутками в цій сфері. Посилену увагу вивченню питання джерел права приділяли здебільшого фахівці теорії держави та права (І. Білас, С. Бобровнік, В. Забігайло, О. Зайчук, М. Кельман, В. Копейчикова, Н. Пархоменко, Н. Пронюк, О. Петришин, В. Погорілко, П. Рабінович, О. Скакун, Р. Тополевський, О. Фатхутдінова, В. Федоренко та ін.)

Водночас представники науки міжнародного права також досліджують деякі аспекти джерел міжнародного права, зокрема: М. Баймуратов, В. Буткевич, О. Буткевич, М. Гнатовський, Н. Камінська, А. Кулько, І. Лукашук, З. Макаруха, О. Мережко, М. Микієвич, В. Мицик, Р. Петров, І. Тодоров, К. Смирнова, О. Шпакович та ін.

Попри теоретичні публікації зазначених авторів залишається чимало запитань під час вивчення деяких видів джерел права, насамперед, статутів.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є ґрунтовне загальнотеоретичне вивчення статуту як визначального джерела міжнародного права. Для її досягнення слід виконати такі завдання:

- з'ясувати правову сутність статуту як джерела права;
- висвітлити загальнотеоретичну специфіку статуту як джерела міжнародного права;
- на підставі сутнісних характеристик статутів визначити їхнє місце в системі джерел права, системі джерел міжнародного права;
- виокремити спільні й відмінні риси статутів як джерел національного та міжнародного права.

Виклад основного матеріалу

Право існує в певній формі, що безпосередньо відповідає його визначальній фундаментальній ознаці – формальній визначеності. Форма права становить сукупність визнаних конкретно державою офіційно-документальних способів зовнішнього вираження та закріплення правових норм. Загалом у сучасному науковому середовищі розвитком і конкретизацією інтегративного підходу до змісту й поняття «джерело права» є спроба урізноманітнити його смислове значення, розглядаючи як джерела права ті матеріальні, соціальні й інші умови життя суспільства, що об'єктивно зумовлюють потребу в прийнятті змін або доповнень до нормативно-правових актів (Husiak, 2018).

У навчально-методичних виданнях з теорії міжнародного права розглядають поняття «джерела» зазвичай у контексті питань створення міжнародно-правових норм. Зокрема, Ф. Мартенс зауважує: «Незалежні держави, які утворюють міжнародний союз, не підкоряються верховній владі, що визначала б своїми законами взаємні їхні відносини... Підставою юридичних норм, які визначають міжнародні відносини, є тільки усвідомлення цивілізованими державами необхідності міжнародного правового порядку та їх добровільна згода, що впливає звідси, на визнання його обов'язковості» («Сучасне міжнародне право цивілізованих народів») (Martens, 1882-1883).

Тобто усвідомлення та згода набувають свого зовнішнього вираження (формулювання) в міжнародних звичаях і трактатах, дипломатичних переговорах, законодавстві, урядових розпорядженнях, рішеннях судів. Як названі акти й звичаєві засади правильно відображають правосвідомість держав, так їх можуть вважати джерелами сучасного позитивного міжнародного

права (Proniuk, 2010; Butkevych, Mytsyk, & Zadorozhnyi, 2002).

Інші вчені розрізняють формальні (правотворчі) й матеріальні (позитивні) норми міжнародного права. Ті джерела міжнародного права, що регульовані формальними нормами, професор А. Фердросс вважає формальними джерелами міжнародного права (Ferdross, 1959).

Тож джерела міжнародного права, за допомогою яких діють соціальні феномени, що позначаються власне на процесі створення міжнародно-правових норм, належать до матеріальних джерел міжнародного права.

У найширшому розумінні джерелом міжнародного права називають матеріальні умови життя суспільства. Проте таке визначення не є конкретизованим і зрозумілим, згадані матеріальні умови життя можуть належати також до інших соціальних явищ тощо.

У власне юридичному значенні джерела міжнародного права – це конкретні форми, в яких становляться та функціонують норми міжнародного права за участю суб'єктів міжнародного права. Якщо формування норм міжнародного права становить відповідний регламентований процес, то джерела міжнародного права є підсумковим його результатом.

Попри те, що існують розбіжності теоретичних концепцій розуміння правової сутності понять «джерело міжнародного права», «сучасне міжнародне право», певні висновки слід формулювати на підставі положень ключових багатосторонніх міжнародно-правових актів. Наприклад, таким актом є Статут Міжнародного суду Організації Об'єднаних Націй (далі – Статут Міжнародного суду ООН). У статті 38 зазначено перелік джерел міжнародного права, що застосовує цей суд під час вирішення переданих йому спорів:

- міжнародні конвенції (загальні та спеціальні), що встановлюють правила, безперечно, визнані державами, які сперечаються;
- міжнародний звичай як доказ загальної практики, визнаної правовою нормою;
- загальні принципи права, визнані цивілізованими націями;
- судові рішення та доктрини найкваліфікованіших фахівців із публічного права різних націй як допоміжний засіб для визначення правових норм (із застереженням).

До цих джерел можна також додати обов'язкові нормативні резолюції міжнародних організацій як суб'єктів сучасного міжнародного права, що теж є джерелами міжнародного права, хоч мають обмежене застосування.

Перелік джерел міжнародного права містить норми матеріального та процесуального права, правотворчі та правовстановлювальні норми тощо. Вони реалізуються в різних правопорядках і правових системах, на універсальному, регіональному та локальному рівнях.

Однак статут чітко не виокремлено поміж цих джерел міжнародного права. Проте, як було зазначено вище, перелік закріплений безпосередньо в міжнародно-правовому документі – Статуті Міжнародного суду ООН. Тож слід з'ясувати, до якого виду джерел належить статут.

Для цього необхідно проаналізувати інші міжнародно-правові акти, доктринальні джерела, енциклопедичні видання тощо.

Статут (лат. *statutum*, від лат. *statuo* – встановлюю, вирішую) – визначений засновником (власником майна) організації обсяг правил, що регулюють її правовий стан, відносини, пов'язані з внутрішнім управлінням, стосунки з іншими організаціями чи громадянами ("Statut").

Згідно з іншою позицією, сутність і поняття статуту висвітлюється завдяки декільком дефініціям:

1) збірка правил, що визначають повноваження та порядок діяльності будь-якої організації;

2) у Великій Британії, США та інших країнах англосаксонської моделі правових систем назва законодавчих загальнонормативних актів, прийнятих парламентом (Коруленко et al., 2012).

Доходимо висновку, що в першому випадку поняття статуту висвітлено загально, може бути застосовано як на міжнародно-правовому рівні, так і на внутрішньодержавному. У другому випадку поняття статуту притаманне національним законодавчим традиціям країн англосаксонської правової сім'ї.

Це підтверджено в інших наукових публікаціях юристів-міжнародників. Дослідник К. Савчук зауважує, що статут міжнародної організації – багатосторонній міжнародний договір, який визначає правову сутність, спрямування, діяльність, основні цілі та завдання міжнародної організації. У статуті міжнародної організації зазвичай закріплено: повноваження головних органів організації, порядок їх формування та представництва в них держав-членів; основні принципи діяльності організації та її членів; правила прийняття до організації та виходу або виключення з неї; порядок прийняття рішень органами організації та забезпечення їх виконання; порядок вирішення спорів між членами організації.

Зазначений науковець обстоює думку, що вагоме місце посідає Статут Організації Об'єднаних Націй (далі – Статут ООН), у якому визначено не лише права та обов'язки держав-

членів, а й загальновизнані принципи і норми сучасного міжнародного права. З огляду на це, він є головним джерелом сучасного міжнародного права (Savchuk, 2003).

Світова спільнота, зокрема на рівні окремих регіонів, груп держав, протягом тривалого часу розробляє та приймає статuti як джерела міжнародного права. Серед таких важливих міжнародно-правових актів виокремимо:

– Статут Всесвітнього поштового союзу 1864 року;

– Статут (Пакти) Ліги Націй;

– Статут ООН 1945 року, складовою якого є Статут Міжнародного суду ООН 1945 року;

– Статут Ради Європи 1949 року;

– Статuti Міжнародного трибуналу щодо колишньої Югославії та Міжнародного трибуналу щодо Руанди;

– Статuti Нюрнберзького й Токійського військових трибуналів;

– Статут Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури;

– Статут Співдружності Незалежних Держав 1993 року;

– Римський статут міжнародного кримінального суду 1998 року тощо.

Зокрема, Римський статут міжнародного кримінального суду (англ. *Rome Statute of the International Criminal Court*) – міжнародний багатосторонній договір, що заснував Міжнародний кримінальний суд. Він прийнятий на дипломатичній конференції в Римі 17 липня 1998 року та набрав чинності з 1 липня 2002 року. Римський статут визначає функції, юрисдикцію та структуру Міжнародного кримінального суду ("Rome Statute"). Проте станом на вересень 2019 року Римський статут підписали лише 155 держав (Україна – 20 січня 2000 року), ратифікували 122 держави. Україна не ратифікувала його через розбіжності з Конституцією України, свідченням чого є Рішення Конституційного Суду України від 11 липня 2001 року № 3-в/2001.

З огляду на сучасні реалії, зазначене питання потребує додаткового вивчення, наукового обґрунтування, передусім – у контексті вчинення найтяжчих злочинів проти людства та людяності під час збройної агресії на території України з 2014 року, яка триває донині. Сподіваємося, що ґрунтовні теоретичні висновки та практичні рекомендації стосовно правової сутності Римського статуту міжнародного кримінального суду як джерела міжнародного права, перспектив його імплементації в національне законодавство України та правозастосовної практики будуть своєчасними й фаховими.

У Конституції України, зокрема ч. 6 ст. 124, визначено: «Україна може визнати юрисдикцію Міжнародного кримінального суду на умовах, визначених Римським статутом міжнародного кримінального суду (набирає чинності з 30 червня 2019 року на підставі п. 1 розділу II Закону від 2 червня 2016 року № 1401-VIII)» ("Konstytutsiia Ukrainy", 1996). Проте на сьогодні ця норма фактично не діє та не передбачає відповідних механізмів реалізації. Загалом питання джерел права потребує вивчення на рівні науки конституційного права тощо (Sergienko, & Chuprina, 2019; Yesimov, 2019).

Іноді замість статутів приймають установчі документи з іншою назвою, наприклад: Північно-атлантичний договір НАТО 1949 року, Заключний акт Гельсінської наради 1975 року, Угода про Міжнародний валютний фонд тощо.

Неодноразово було зазначено щодо універсального програмного спрямування Статуту ООН. Він не лише визначив права й обов'язки держав – членів Організації, а й закріпив загальновизнані принципи та норми міжнародного права (Buromenskyi, 2003). Значущість Статуту обумовлена також тим, що в ньому сформульовано цілі забезпечення миру, мирного співіснування та співпраці держав. Значна кількість двосторонніх або багатосторонніх договорів прийнята на підставі Статуту або містить безпосередні посилання на нього.

Положення Статуту мають більшу силу щодо інших міжнародних договорів, оскільки в ст. 103 Статуту визначено: «У тому випадку, коли зобов'язання членів Організації за цим Статутом виявляться суперечливими їх зобов'язанням за якою-небудь іншою міжнародною угодою, переважну силу мають зобов'язання за цим Статутом». Водночас є можливість переглянути його, змінити, і така практика була започаткована Генеральною Асамблеєю ООН до ст. 23, 27, 61 і 109 1963-го, 1965-го і 1971 року (набрали чинності 1965-го, 1968-го і 1973 року відповідно).

За час функціонування Організації Об'єднаних Націй спостерігають розвиток і конкретизацію положень Статуту 1945 року, їх узгодження із сучасними міжнародно-правовими відносинами. Водночас важливе значення мають заснований 1974 року Спеціальний комітет зі Статуту ООН і посилення ролі Організації, а також створені в 1990-х роках робочі групи Генеральної Асамблеї ООН (з реформи Ради Безпеки, Світового порядку денного, Глобальних цілей сталого розвитку тощо) ("Statut OON").

Попри поширеність статутів, одночасно з іншими міжнародними договорами потребує аналізу нормативно-правове підґрунтя в цій

сфері. Чіткого універсального визначення статуту як джерела права немає в правових актах. Проте, згідно зі ст. 2 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 року та Віденської конвенції про право договорів між державами і міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями 1986 року, міжнародний договір – це врегульована міжнародним правом угода, укладена державами та іншими суб'єктами міжнародного права в письмовій формі, незалежно від того, міститься така угода в одному, двох або декількох пов'язаних між собою документах, а також незалежно від її найменування (Blatova, & Melkov, 1997).

Останнє положення засвідчує належність статутів до міжнародних договорів як угод двох або більше держав щодо встановлення, зміни або припинення взаємних прав та обов'язків у політичних, економічних, соціальних, культурних або інших відносинах.

Згідно зі ст. 5 Конвенції 1969 року, її норми застосовують до будь-якого договору, що є установчим актом міжнародної організації, без шкоди для відповідних правил цієї організації. Ідеться, зокрема, про статuti таких організацій. Конвенція ґрунтується на положеннях Статуту ООН. У преамбулі Конвенції визначено принципи міжнародного права, втілені в Статуті ООН, а також те, що кодифікація та прогресивний розвиток права договорів, здійснені в цій Конвенції, сприятимуть досягненню окреслених у Статуті цілей Організації Об'єднаних Націй, зокрема підтриманню міжнародного миру та безпеки (Blatova, & Melkov, 1997).

Нґуен Куок Динь зауважує про певні відмінності між нормативними договорами та договорами про створення міжнародних організацій. Водночас є також змішані договори (Nguen Kuok Dyn, 2001). Такі відмінності здебільшого притаманні для позитивного права, проте потребують детальнішого вивчення як з боку теоретиків права, так і з боку представників науки міжнародного права.

Нещодавно в Україні (а в Європі – із середини ХХ ст.) поширеними стали різні види та форми транскордонного, міжрегіонального, прикордонного співробітництва. Унаслідок цього почали формувати єврорегіональні об'єднання (єврорегіони), правовий статус яких, мета діяльності, організаційно-адміністративна структура регламентовані відповідними статутами (Kaminska, 2014; Smirnova, 2019). Проте, на думку більшості вчених, правова сутність цього виду статутів відрізняється від статутів міжнародних організацій, тому визначена не Конвенцією 1969 року,

а Європейською рамковою конвенцією про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями 1980 року. Проте цей вид статутів потребує додаткового вивчення.

Наукова новизна

Наукова новизна дослідження статуту як джерела міжнародного права вирізняється загальнотеоретичними, галузевими, просторовими й іншими аспектами. Переважно це правові акти багатосторонні, організаційні, установчі, програмні, певною мірою модельні, на відміну від статутів, які є внутрішньодержавними джерелами права. Статуту можуть бути типові й індивідуальні, універсальні та регіональні тощо. Загалом статуту разом з іншими правовими актами належать до міжнародних договорів як одного з основних джерел міжнародного права. На внутрішньодержавному рівні належно ратифіковані статуту є складовою національного законодавства, де також існують статуту підприємств, територіальних громад, релігійних і громадських організацій, правоохоронних органів тощо.

Висновки

Здійснене дослідження дало змогу акцентувати на визначальній правовій сутності статуту як джерела міжнародного права, що водночас є джерелом національного права, вирізняючись своїми характеристиками, залежно від виду правової системи, типу правової сім'ї тощо.

Дослідження положень Статуту Міжнародного суду ООН підтверджує його концептуальне та програмне спрямування (містить перелік джерел міжнародного права), Статуту ООН – засадниче та рамкове спрямування (на підставі його положень приймають інші міжнародно-правові акти й створюють міжнародні організації тощо), Статуту ЮНЕСКО чи інших спеціалізованих установ ООН, Римського статуту міжнародного кримінального суду – установче спрямування з метою визначення організаційно-адміністративної структури, функціонально-інституційного підґрунтя створення та функціонування конкретних організацій.

REFERENCES

- Blatova, N.T., & Melkov, G.M. (1997). *Mezhdunarodnoe pravo v dokumentakh [International law in documents]* (2nd ed., rev.). Moscow: Infra-M [in Russian].
- Buromenskiy, M.V. (Eds.). (2003). Statut OON 1945 r. [UN Charter 1945]. *Mizhnarodne pravo v dokumentakh, International Law in Documents*. Kharkiv: Un-t vnutr. sprav [in Ukrainian].
- Butkevych, O. (2019). Vid cherhovoi mizhuriadovoi orhanizatsii do novoho etapu v mizhnarodnomu pravi: istoriia stvorennia ta funktsionuvannia Rady Yevropy [From another intergovernmental organization to a new stage in international law: the history of the Council of Europe's creation and functioning]. *Ukrainskyi chasopys mizhnarodnoho prava, Ukrainian Journal of International Law*, 4. doi: <https://doi.org/10.36952/uail.2019.4.28> [in Ukrainian].
- Butkevych, V.H., Mytsyk, V.V., & Zadorozhnyi, O.V. (2002). *Mizhnarodne pravo. Osnovy teorii [International law. Fundamentals of theory]*. V.H. Butkevych (Eds.). Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
- Ferdross, A. (1959). *Mezhdunarodnoe pravo [International law]*. (F.A. Kublitskiy, R.L. Naryshkina, Trans). G.I. Tunkina (Eds.). Moscow: Izd-vo inostr. lit. [in Russian].
- Husiak, M.P. (2018). Statuty yak dzhерela prava: teoretyko-pravovyi analiz [Charters as sources of law: a theoretical and legal analysis]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav, Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, 4(109), 192-202. Retrieved from <https://scientbul.naiu.kiev.ua/index.php/scientbul/article/view/982> [in Ukrainian].
- Kaminska, N.V. (2014). Yevropeika systema mistsevoho i rehionalnoho samovriaduvannia (mizhnarodno-pravovi zasady stanovlennia, funktsionuvannia ta rozvytku) [European system of local and regional self-government (international legal foundations of formation, operation and development)]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Kaminska, N.V., Horun, O.V., & Fatkhutdinova, O.V. (2011). *Teoriia derzhavy ta prava [State theory and law]*. Kyiv: KNT [in Ukrainian].
- Kaminskaia, N.V. (2014). Vliianie globalizatsionnykh tendentsiy na stanovlenie regionalnykh pravovykh sistem [The impact of globalization trends on the formation of regional legal systems]. *Mezhdunarodnoe pravo, International Law*, 2, 20-33. Retrieved from <http://e-notabene.ru/wl/artis10941.html>. doi: 10.7256/2306-899.2014.2.10941 [in Russian].
- Konstitutsiia Ukrainy: vid 28 cherv. 1996 r. No. 254k/96-VR [Constitution of Ukraine from June 28, 1996, No. 254k/96-VR]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
- Kopylenko, O.L. (et al.). (2012). *Parlamentaryzm [Parliamentarism]*. Kyiv: K.I.S. [in Ukrainian].
- Martens, F.F. (1882-1883). *Sovremennoe mezhdunarodnoe pravo tsivilizovannykh narodov [Modern international law of civilized peoples]*. (Vol. 1). SPb. [in Russian].
- Nguyen Kuok Dyn. (2001). *Mezhdunarodnoe publichnoe pravo [International public law]*. (Vols. 1-2). (Trans). Kiev: Sfera [in Russian].

- Proniuk, N.V. (2010). *Suchasne mizhnarodne pravo [Modern international law]*. Kyiv [in Ukrainian].
- Rome Statute Of The International Criminal Court. (n.d.). [www.icc-cpi.int](https://www.icc-cpi.int/resource-library/documents/rs-eng.pdf). Retrieved from <https://www.icc-cpi.int/resource-library/documents/rs-eng.pdf>.
- Savchuk, K.O. (2003). Statut mizhnarodnoi orhanizatsii [Charter of an international organization]. *Yurydychna entsyklopediia, Legal Encyclopedia*. (Vols. 1-6). Yu.S. Shemshuchenko (Eds.). Kyiv: Ukr. entsyklopediia im. M.P. Bazhana [in Ukrainian].
- Sergienko, V.V., & Chuprina, Ia.A. (2019). Realizatsiia otodelynykh norm Konstitutsii Ukrainy kak Osnovnogo zakona [Implementation of certain norms of the Constitution of Ukraine as the Basic Law]. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*, 4(10), 4-9. doi: 10.15587/2523-4153.2019.188565 [in Russian].
- Smyrnova, K. (2019). Evoliutsiia dzhерel prava Yevropeiskoho Soiuzu [The evolution of the sources of European Union law]. *Ukrainskyi chasopys mizhnarodnoho prava, Ukrainian Journal of International Law*, 4. doi: <https://doi.org/10.36952/uail.2019.4.106> [in Ukrainian].
- Statut [Regulations]. *Sait "Wikipediia", Site "Wikipedia"*. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki/Statut> [in Ukrainian].
- Statut OON - universalnyi mizhnarodnyi dohovir. Problema pidvyshchennia efektyvnosti OON [UN Charter is a universal international treaty. The problem of increasing the effectiveness of the UN]. (n.d.). *um.co.ua*. Retrieved from <http://um.co.ua/1/1-6/1-68219.html> [in Ukrainian].
- Yesimov, S.S. (2019). Realizatsiia konstytutsiinoho oformlennia pravoporiadku v umovakh naiavnosti konstytutsiinykh ryzykiv [Implementation of constitutional registration of law and order in the presence of constitutional risks]. *Sotsialno-pravovi studii, Social-law studios*, 3(5), 52-57. doi: 10.32518/2617-4162-2019-3-52-57 [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Международное право в документах : учеб. пособие / сост. : Н. Т. Блатова, Г. М. Мелков. 2-е изд., перераб. и доп. М. : Инфра-М, 1997. 696 с.
- Статут ООН 1945 р. *Міжнародне право в документах* / за заг. ред. М. В. Буроменського. Харків : Ун-т внутр. справ, 2003. 376 с.
- Буткевич О. Від чергової міжурядової організації до нового етапу в міжнародному праві: історія створення та функціонування Ради Європи. *Український часопис міжнародного права*. 2019. № 4. doi: <https://doi.org/10.36952/uail.2019.4.28>.
- Буткевич В. Г., Мицик В. В., Задорожний О. В. Міжнародне право. Основи теорії : підручник / за ред. В. Г. Буткевич. Київ : Либідь, 2002. 608 с.
- Фердросс А. Международное право / пер. с нем. Ф. А. Кублицкого, Р. Л. Нарышкиной ; под ред. Г. И. Тункина. М. : Изд-во иностр. лит., 1959. 652 с.
- Гусак М. П. Статут як джерела права: теоретико-правовий аналіз. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 4 (109). С. 192–202. URL: <https://scientbul.naiu.kiev.ua/index.php/scientbul/article/view/982>.
- Камінська Н. В. Європейська система місцевого і регіонального самоврядування (міжнародно-правові засади становлення, функціонування та розвитку) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.11. Київ, 2014.
- Камінська Н. В., Горун О. В., Фатхутдінова О. В. Теорія держави та права : навч. посіб. Київ : КНТ, 2011. 216 с.
- Каминская Н. В. Влияние глобализационных тенденций на становление региональных правовых систем. *Международное право*. 2014. № 2. С. 20–33. URL: <http://e-notabene.ru/wl/article.10941.html>. doi: 10.7256/2306-899.2014.2.10941.
- Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
- Парламентаризм : реєстр термінів і понять / [авт.-упоряд. О. Л. Копиленко та ін.]. Київ : К.І.С., 2012. 512 с.
- Мартенс Ф. Ф. Современное международное право цивилизованных народов. СПб., 1882–1883. Т. I. С. 29.
- Нгуен Куок Динь. Международное публичное право : в 2 т. / пер. с фр. Киев : Сфера, 2001. Т. 1. 440 с.
- Пронюк Н. В. Сучасне міжнародне право : навч. посіб. Київ, 2010. 280 с.
- Rome Statute Of The International Criminal Court. URL: <https://www.icc-cpi.int/resource-library/documents/rs-eng.pdf>.
- Савчук К. О. Статут міжнародної організації. *Юридична енциклопедія* : у 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.). Київ : Укр. енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003. Т. 5 : П–С. 736 с.
- Сергиенко В. В., Чуприна Я. А. Реализация отдельных норм Конституции Украины как Основного закона. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. 2019. № 4 (10). С. 4–9. doi: 10.15587/2523-4153.2019.188565.
- Смирнова К. Еволюція джерел права Європейського Союзу. *Український часопис міжнародного права*. 2019. № 4. doi: <https://doi.org/10.36952/uail.2019.4.106>.
- Статут. *Вікіпедія* : [сайт]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Статут>.
- Статут ООН – універсальний міжнародний договір. Проблема підвищення ефективності ООН. URL: <http://um.co.ua/1/1-6/1-68219.html>.
- Єсімов С. С. Реалізація конституційного оформлення правопорядку в умовах наявності конституційних ризиків. *Соціально-правові студії*. 2019. Вип. 3 (5). С. 52–57. doi: 10.32518/2617-4162-2019-3-52-57.

Стаття надійшла до редколегії 22.01.2020

Husiak M. – Postgraduate Student of the Department of State Theory and Law of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9262-8054>

The Statute as a Source of International Law: a General Theoretical Characteristic

*The **purpose** of this article is a thorough theoretical study of the statute as a particular source of international law. In order to achieve it, we tried to solve the following tasks: to find out the legal nature of the statute as a source of law; to reveal the general theoretical features of the statute as a source of international law, based on existing such international legal acts; on the basis of the essential characteristics of the statutes, determine their place in the system of sources of law, the system of sources of international law; to distinguish between common and distinctive features of the statutes as sources of national and international law. The **methodological** toolkit involves the use of a number of common methods, techniques and approaches when exploring the statute as a source of international law. These include dialectical and epistemological, historical and comparative law, formal legal and semiotic methods, as well as material, institutional and systemic approaches. The **scientific novelty** of the study of the statute as a source of international law is marked by both general theoretical and sectoral, spatial and other peculiarities. These legal acts are predominantly multilateral, organizational, constituent, programmatic, to a certain extent model legal act, unlike statutes, which are domestic sources of law. Types of statutes can be: standard and individual, universal and regional statutes, etc. In general, the statutes, among other legal instruments, belong to international treaties as one of the main sources of international law. Properly ratified statutes at the domestic level are part of national legislation, where there are also statutes of enterprises, territorial communities, religious and non-governmental organizations, law enforcement agencies, etc. The **conclusions** are to emphasize the particular legal nature of the statute as a source of international law, which is at the same time a source of national law, with rather different characteristics depending on the type of legal system, type of legal family, etc. The study of the Statute of the International Court of Justice emphasizes its conceptual and programmatic character (contains a list of sources of international law), the Charter of the United Nations – respectively basic and framework character (on the basis of its provisions other international legal acts are adopted and international organizations are created, etc.), The Statute of UNESCO or other UN specialized agencies, the Rome Statute of the International Criminal Court – constitutive in order to determine the organizational and administrative structure, functional and institutional basis for the establishment and operation of specific organizations.*

Keywords: international law; sources of law; statute; sources of international law; lawmaking; model statute; theoretical analysis.